

ד' שבט תשפ"ד
14 ינואר 2024
סימוכין: 352247

לכבוד
גב' עידית סילמן
השרה להגנת הסביבה

לכבוד
מר בצלאל סמוטריץ'
שר האוצר

שלום רב,

הנדון: התנגדות השלטון המקומי להצעות המחליטים העוסקות בפסולת

סימוכין: 'חוברת טיוטות מחליטים תכנית מאזנת' לשנת 2024; החלטת מועצת מקרקעי ישראל 7.4 מיום 12.03.2020 והחלטת הנהלת רשות מקרקעי ישראל מס' 5344 מיום 21.09.2022; בג"צ 139/24

בחוברת טיוטות המחליטים שבנדון 2 תתי פרקים, בהם הסדרים העוסקים בפסולת:

- סעיף 4 להצעת מחליטים בעניין 'תמחור פליטות מזהמים מקומיים וגזי חממה' (עמ' 3 לחוברת), בפרק 'הגדלת הכנסות המדינה' – במסגרת סעיף זה מוצע להטיל על שר האוצר לקבוע (בצו) מס קניה לשירות הטמנת פסולת, בסך של 60 ₪ לטונה פסולת מוטמנת.
- החלטת 'הקרן לשמירת הניקיון' (עמ' 73 לחוברת) בפרק 'התייעלות בהוצאות הממשלה' – במסגרת הצעת מחליטים זו מוצע ליטול סך של 420 מלש"ח כהלוואה מהקרן לשמירת הניקיון, כנגד הרשאה להתחייב, 'לשימוש משרדי הממשלה', וזאת בנוסף ל-400 מלש"ח שניטלו אך זה עתה, במסגרת החלטת ממשלה 1266 מיום 07.01.2024.

אנו רואים בחומרה רבה את הצעות המחליטים האמורות לעיל, המצטרפות גם להחלטת מועצת מקרקעי ישראל מס' 7.4 מיום 12.03.2020, בדבר מעבר לשיטת התמלוגים בגין מתן רשות שימוש לפעילות אתרי הטמנה, והחלטת הנהלת רשות מקרקעי ישראל מס' 5344 מיום 21.09.2022, הקובעת את גובה התמלוגים שדורשת האמורים על סך של 21 ₪ לטונה פסולת המוטמנת באתר ההטמנה.

ביום 04.01.2024 הגיש השלטון המקומי עתירה לבג"צ כנגד שרי ומשרדי האוצר והגנת הסביבה כמו גם נגד הנהלת הקרן לשמירת הניקיון ו-ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת (בג"צ 139/24).

בחלק ארי של העתירה מועלות טענות כנגד מנגנון ה'הלוואות' שהנהלת הקרן מאשרת לממשלה ליטול מהקרן, שלא למטרותיה, על-יסוד הרשאה להתחייב על אותו סכום נומינלי בדיוק. כפי שנטען בעתירה, מדובר ב'הלוואות' בלתי חוקיות, שניתנות למטרות שונות שאינן קשורות במטרות הקרן, שניטלות תוך הפרת עקרון חוקיות המנהל בהיעדר סמכות ומתוך ניגוד עניינים מוסדי חמור, הכל כמפורט בהרחבה בעתירה.

הצעת המחליטים לעניין 'הלוואה' נוספת מקרן שמירת הניקיון, אף היא אינה מיועדת למטרות הקרן ומתקיימות בה ובהליך אישורה כל הפגמים עליהם הצבענו בעתירה, החל מאי-חוקיות וכלה בניגודי עניינים מוסדי חמור ומובהק.

בהינתן העתירה, מצופה היה מן הממשלה להימנע מלהמשיך ולנקוט בפרקטיקה זו עד לבירורה של העתירה. ואולם הצעות המחליטים מוכיחות, כי המדינה, לא רק שאינה נוקטת בזהירות המתבקשת לנוכח הממצאים החמורים עליהם הצבענו, אלא אף מנסה לקדם, במקביל לקידום הפרקטיקה הפסולה של נטילת ה-'הלוואות' כמתואר לעיל, גם הצעת חקיקה שתטיל מס על הטמנה, באצטלה ותחת כסות של "החצנת עלויות בגין פליטת גזי חממה". מס, זה ברור, לא דורש קשר ישיר בין הטלתו לבין שירות שצריך יהיה להיות מסופק בגינו, יכנס ישירות לקופת אוצר המדינה ולא יצבע למטרה כזו או אחרת (כך שלא ניתן יהיה לתקוף את השימוש שיעשה בו). יתירה מזה, המס החדש, יחד עם ההיטל, צריכים יהיו להיות בגובה עלות ההחצנה הנטענת. וכך יכולה הממשלה לאפס את היטלי ההטמנה, ולגבות את המס החדש בכל סכום אשר יעלה על רוחו של שר האוצר (הטלת המס נעשית בצו, לפי הצעת המחליטים), והרי לכם 'חוק עוקף בגי'צ', המקדם כל פסיקה אפשרית שיכולה להינתן בעתירה שהוגשה מטעמנו. וברור לכל כי הנזק המשולב של שתי ההצעות – גם הטלת מס, גם המשך גביית ההיטל וגם המשך לקיחת הכסף מהקרן – יביא למעגל שיבטיח כי המטרה של יצירת חלופות להטמנת פסולת לעולם לא תושג, בעוד ימשיכו להעשיר את הקרן / קופת האוצר.

נראה כי המדינה איבדה כל רסן בכל הנוגע להגדלת הכנסותיה בתחום ויצירת שוק של "כלכלת פסולת" פגום ומעוות מהיסוד, והכל על חשבון הציבור ויכולת הרשויות המקומיות לספק שירות לתושבים. מדובר בהשתוללות חסרת אחריות, ונדמה כאילו הכל מותר ונפרצו כל הסכרים.

המדינה, שהיא האחראית הישירה לעובדה שעד עצם היום הזה ובניגוד לכל התחייבות שלה – לאומית ובינלאומית – לא העמידה חלופות מספיקות להטמנת פסולת, שבהתנהלותה הכושלת הביאה לכשל שוק חמור, מטילה על הרשויות המקומיות (ה"לקוחות" העיקריים של אתרי ההטמנה), את האחריות לשאת בעלויות הסביבתיות. עקרונות "המזהם משלם" ו-"אחריות יצרן מורחבת", הקיימים כדוקטרינות בכל עשייה סביבתית (בתחום הפסולת ובכלל) במדינות ה-OECD, מעוותים בהצעת המחליטים האמורה, שהרי לא הרשויות, ואף לא אתרי ההטמנה הם המזהמים. הפסולת לא נוצרת על ידם והאחריות למחדל הטיפול בפסולת ולכשל השוק הקיים כיום, בפירוש אינה לפתחם. הרשות המקומית, לא רק שאינה המזהמת, אלא היא בבחינת ה"שליח", שכן היא משמשת כמי שמספק שירות חיוני לתושב – אצירה, פינוי, ניקוי הרחובות והמפגעים, והכל על חשבון תקציביה וזאת בנוסף לעלויות היטל ההטמנה, וזאת על אף שלא היא המזהמת וללא שיש בידיה חלופות מספקות. זאת ועוד – הפנמת עלויות חיצוניות היא כלי לשינוי התנהגות, ואולם בענייננו, מהסיבות כמתואר לעיל, ברור כי הדבר כלל לא אפשרי.

אותה מדינה שבחרה לבטל מס על כלים חד פעמיים, אשר מבקשת כעת, בחוברת הצעות המחליטים הנוכחית, להטיל "מס נסועה" על רכבים חשמליים (ובכך לבטל תמריץ כלכלי חשוב לשימוש ברכבים אלה), מטילה על הרשויות מס על פליטת גזי חממה!!! האם אין גבול לבושה!!! על חשבון מי מגיעים כספי העתק האלו!!! – על חשבון הילדים בגנים ובבתי הספר, על חשבון אוכלוסיית הרווחה שרק גדלה מיום ליום, ועוד ועוד שירותים קריטיים, שיסבלו מחוסר תקצוב.

אנו דורשים הסרתן של הצעות המחליטים האמורות לעיל, וכניסה לשיח אינטנסיבי עמנו למציאת פתרונות מוסכמים לטיפול במשבר הפסולת החמור שאותו יצרה הממשלה, והפסקת הגביה הנפשעת של תשלומים לא מוצדקים, על חשבונן של הרשויות המקומיות ועל חשבון הציבור.

אין במכתבנו זה ו/או במה שנאמר ו/או לא נאמר בו כדי לגרוע מזכויות ו/או מטענות, לעניין הצעות המחליטים שבנדון ו/או לעניין הצעות מחליטים.

בברכה,

חיים ביבס

ראש עיריית מודיעין-מכבים-רעות
ויו"ר מרכז השלטון המקומי

רון חולדאי

ראש עיריית תל אביב-יפו
ויו"ר פורום ה-15

שי חגיגי

ראש המועצה האזורית מרחבים
ויו"ר מרכז השלטון האזורי בישראל

העתקים :

חה"כ הרב משה ארבל- שר הפנים

שרי הממשלה

חה"כ משה גפני – יו"ר ועדת הכספים

חה"כ יעקב אשר – יו"ר ועדת הפנים והגנת הסביבה

ראשי הרשויות המקומיות

מר זיו דשא- ראש מועצה מקומית זכרון יעקב ויו"ר ועדה להגנת הסביבה, מש"מ

מר דורון שידלוב- ראש המועצה האזורית ברנר ויו"ר ועדת הגנ"ס, מרכז השלטון האזורי בישראל

מר יוסי פוקס- מזכיר הממשלה

עו"ד גלי בהרב מיארה- היועצת המשפטית לממשלה

מנכ"לי משרדי הממשלה

מר שלמה דולברג- מנכ"ל, מרכז השלטון המקומי

מר איציק אשכנזי- מנכ"ל, מרכז השלטון האזורי בישראל

עו"ד איתן אטיה-מנכ"ל, פורום ה-15

מר יוגב גרדוס – הממונה על התקציבים, משרד האוצר

מר מתן יגל- סגן הממונה על התקציבים, משרד האוצר

רו"ח תומר ביטון- מנהל מינהל השלטון המקומי, משרד הפנים

מר אלעד עמיחי- סמנכ"ל בכיר לשלטון מקומי, חינוך וקהילה, המשרד להגנת הסביבה

גבי לירון דורון לוי- משנה למנכ"ל, מרכז השלטון המקומי

מר כפיר מצוינים- סמנכ"ל רגולציה וקשרי ממשל, מרכז השלטון המקומי

עו"ד מירה סלומון- ראש מינהל משפט וכנסת, מרכז השלטון המקומי

עו"ד אלי אליאס - יועמ"ש, מרכז השלטון המקומי